

ВЕЛИКА СОТНЯ

За даними ДФС України у 2016 р. найбільшу частку податкових надходжень до зведеного бюджету — 44 % — було забезпечено підприємствами ТОП-100.

Проблема наповнення дохідної частини державного бюджету протягом багатьох років незалежної України залишалася однією з найгостріших, а її (дохідної частини) формування за рахунок податкових відрахувань — одним із найголовніших та першочергових завдань. Минулого року із загального приросту надходжень до державного бюджету левову частку було забезпечено саме підприємствами ТОП-100, загальна сума відрахувань за якими становила 231,7 млрд грн, що майже на 32 % (74 млрд грн) більше порівняно з 2015 р.

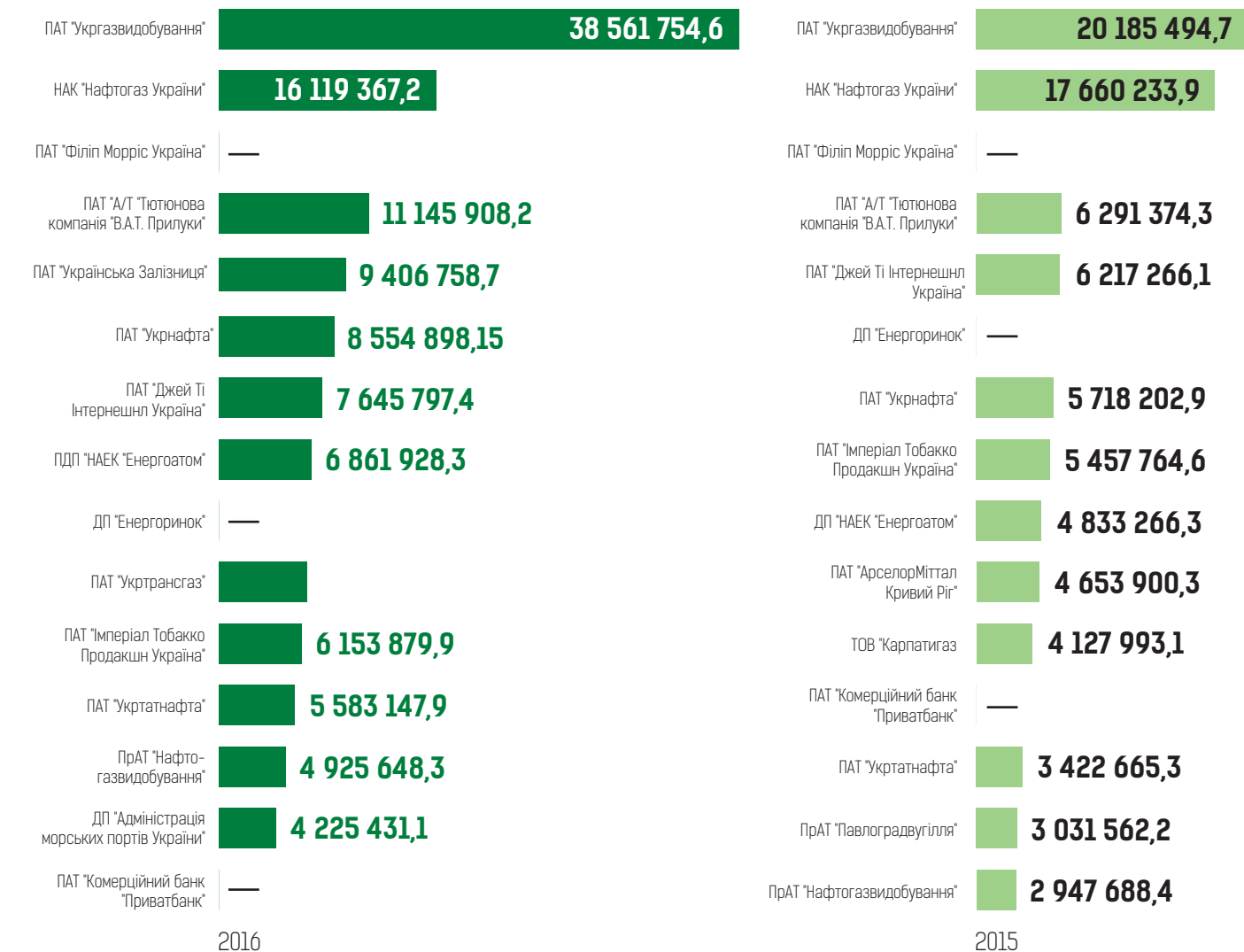
У розрізі основних бюджетоформуючих податків найбільше зростання надходжень від великих підприємств порівняно з 2015 р. зафіксовано у справлянні податку на прибуток — на 14,7 млрд грн (+50,5 %), ПДВ — на 23,5 млрд грн (+35,3 %), податку на доходи фізичних осіб — на 7,8 млрд грн (+32 %), акцизного податку — на 15,7 млрд грн (+30,8 %) та рентної плати за користування надрами — на 6,8 млрд грн (+18,7 %). Приріст відрахувань з податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств може свідчити про підвищення рівня заробітних плат та покращення фінансових результатів низки підприємств. А збільшення відрахувань ПДВ та акцизного податку — про поживлення споживчого попиту.

ТОП-15 НАЙБІЛЬШИХ

П'ятнадцятку найбільших платників податків минулого року очолили 11 українських компаній, серед яких представлено і державний сектор, та 4 — компанії з іноземним капіталом. У розрізі галузей найбільшими стали відрахування підприємств переробної та добувної промисловості, транспорту та зв'язку, виробництва та розподілу електроенергії, газу та води.

Показовим є те, що рейтинг найбільших платників податків 2016 р. зазнав певних змін порівняно з 2015 р. Так, до рейтингу п'ятнадцятки ТОП-100 у 2016 р. не увійшли деякі підприємства енергетичного сектору та металургійного комплексу, а саме ПрАТ «Павлоградвугілля» та ПАТ «Арселорміттал Кривий Ріг», що було спричинено зменшенням обсягів реалізації продукції. Також з лідерів вийшло ТОВ «Карпати́газ» — компанія, що здійснює діяльність у сфері видобутку, постачання, транспортування, зберігання нафти, газу та газового конденсату.

Рейтинг ТОП-15 найбільших платників податків у 2015 – 2016 рр., тис. грн

Водночас п'ятнадцятку найбільших платників податків у 2016 р. поповнило ПАТ «Укрзалізниця».

Огляд компаній ТОП-100 засвідчує, що їх найбільшу кількість зареєстровано у Київській області та м. Києві, питома вага яких у загальній кількості становить 57 %. Насамперед це пов'язано з тим, що саме у столиці та прилеглих до неї районах обертається значна готівкова маса країни, активно розвивається ринкова інфраструктура, досягнуто помітного зростання промислового виробництва, з кожним роком поліпшуються тенденції будівництва і розвитку транспорту. Серед інших областей лідирують промислові регіони: Дніпропетровська (9 %), Полтавська (7 %) та Донецька (6 %) області.

ПІДПРИЄМСТВА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ — БЕЗПЕКА КРАЇНИ

За результатами 2016 р. лідером з наповнення державного бюджету серед компаній ТОП-100, на яку припало майже 17 % усіх податкових платежів, стало ПАТ «Укргазвидобування», яке збільшило податкові відрахування порівняно з 2015 р. майже вдвічі — з 20 до більше ніж 38,5 млрд грн. До загального бюджету країни було перераховано 38,46 млрд грн, до бюджетів місцевих рівнів — 0,476 млрд грн. Компанія вже другий рік поспіль

зберігає першість зі сплати податків, а за попередніми прогнозами керівництва компанії у 2017 р. сума платежів може зрости до майже 50 млрд грн. Основна частка зі сплати платежів припала на відрахування рентної плати за користування надрами — більше 60 %. Це й не дивно, оскільки саме ця компанія є головним видобувачем природного газу в Україні, на яку в 2016 р. припало 73 % загального обсягу видобутку. Порівняно з 2015 р. компанії вдалося зупинити падіння видобутку природного газу і вийти на приріст обсягів, забезпечивши видобуток на рівні 14,603 млрд м³.

Друге місце посіла компанія НАК «Нафтогаз України» (вертикально-інтегрована нафтогазова компанія, що здійснює повний цикл операцій — від видобутку до реалізації ресурсу), від якої минулого року надійшло на 9 % менше сплат з податків, аніж у 2015 р. Водночас поряд з іншими платниками податків ТОП-100 компанія сплатила найбільший обсяг ПДВ до бюджету — 15,7 млрд грн. На цей податок припала основна частка всіх податкових сплат компанії — майже 98 %.

ПАТ «Укрнафта», яке є найбільшим видобувачем нафти та газового конденсату в країні, попри скорочення рівня видобутку в 2016 р. на 8,4 % сплатило до державного бюджету понад 8,5 млрд грн, що на 33 % більше порівняно з 2015 р. Головна частка податкових відрахувань припадає на сплату рентної плати за користування надрами. До того ж можна передбачити, що у 2017 р. за рівнем видобутку нафти у 2016 р. відрахування з рентних платежів будуть знижені, оскільки відповідно до Закону України «Про внесення

змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудня 2016 р. було зменшено ставки рентної плати за користування надрами для видобування нафти з 45 до 29 % та з 21 до 14 % залежно від глибини залягання нафти.

Поряд з державними видобувними компаніями важливе місце у рейтингу ТОП-100 посідає приватна компанія ПрАТ «Нафтогазвидобування». Минулого року товариство сплатило до зведеного бюджету 4,9 млрд грн, що на 67 % більше рівня 2015 р. Сума сплачених податків збільшилася завдяки зростанню обсягів видобутку природного газу на 25 % (до 1,631 млрд м³) і реалізації частини продукції. Зокрема, фактором зростання видобутку стало завершення буріння та введення в експлуатацію трьох свердловин, а також виконання капітальних ремонтів на чотирьох свердловинах на Семиренківському газоконденсатному родовищі.

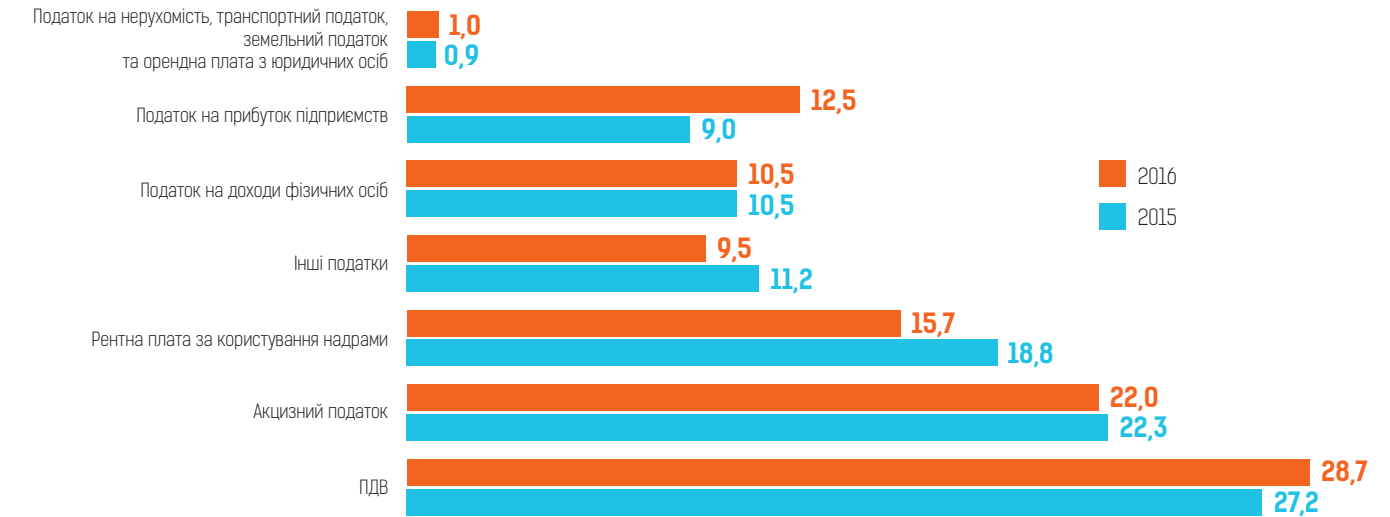
Серед інших енергетичних компаній, які зробили вагомий внесок у формування дохідної частини державного бюджету, стали електрогенеруючі компанії. Зокрема, найбільша електрогенеруюча компанія країни ДП НАЕК «Енергоатом», АЕС якої минулого року виробили 52,3 % загального обсягу електроенергії, посіла у рейтингу ТОП-100 восьму сходинку. На компанію припало майже 3 % усіх податкових сплат до зведеного бюджету, а їх приріст порівняно з 2015 р. збільшився майже на 30 %.

Аналіз рейтингу ТОП-100 засвідчує, що енергетичні компанії є важливі не лише з погляду підвищення рівня енергетичної безпеки, а й забезпечення бюджетної безпеки країни (ТОП-50 підприємств нафтогазової промисловості сплатили до зведеного бюджету майже 70 млрд грн, а підприємства електроенергетики — трохи більше 30 млрд грн), яка спрямована на підтримання платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів.

ТЮТЮНОВІ ТНК: ВЕЛИКІ ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ

У світі загальноприйнятим стало твердження, що діяльність дочірніх підприємств або філіалів ТНК на території приймаючої країни має низку позитивів, зокрема: отримання додаткових інвестицій; впровадження досягнень науково-технічного прогресу; покращення виробничої бази, що сприяє подальшій реструктуризації економіки; прискорення економічного розвитку та інтеграції національної економіки у світове господарство тощо. З самого початку становлення незалежної України ТНК почали відігравати досить вагомий роль і в її економічному розвитку.

Частки окремих видів податків у загальних податкових надходженнях підприємств ТОП-100 у 2015 – 2016 рр., %

Як зазначалося вище, до п'ятнадцятки найбільших платників податків увійшли підприємства з іноземним капіталом, активи яких зосередилися у тютюновій галузі. З 2010 р. ринок України розділено між чотирма великими гравцями: Philip Morris Ukraine, Imperial Tobacco Group, Japan Tobacco International, British American Tobacco. Саме дочірні підприємства цих компаній уже протягом багатьох років не лише сприяють розвитку тютюнової галузі, а й утримують лідируючі позиції у ТОП-100 найбільших платників податків України. Вагома частина зі сплат по податкових платежах у 2016 р. цих компаній припала на акцизний податок, зокрема на: ПАТ «А/Т Тютюнова компанія «В.А.Т. — Прилуки» — 87 %, ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» — 89 % та ПАТ «Імперіал Тобако Продакшн Україна» — 86 %, дані щодо компанії ПрАТ «Філіп Морріс Україна» відсутні.

Водночас згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудня 2016 р., яким було збільшено специфічні ставки акцизного податку на 40 %: на тютюнові вироби — з 318,26 до 445,56 грн/1 000 шт. та на тютюнову сировину, тютюнові відходи, тютюн та заміники тютюну — з 399,84 до 559,78 грн/1 000 шт., а також було підвищено мінімальне акцизне податкове зобов'язання зі сплати акцизного податку із сигарет з фільтром та без фільтру і цигарок — з 425,75 до 596,05 грн/1 000 шт. У зв'язку з

цим у 2017 р. очікується збільшення відрахувань акцизного податку.

Важливими для української економіки ТНК зі світовим ім'ям є не лише через можливість наповнення державного бюджету, а й через перспективи виходу країни на міжнародні ринки.

Очевидними ознаками податкових надходжень, сплачуваних компаніями Топ-100, є постійність, безперервність і тривалість, що забезпечує стабільність бюджетного механізму та реальну можливість цільового використання державних коштів. І тут слід наголосити, що між наповнюваністю державного бюджету та прибутковістю великих платників податків є зв'язок, що свідчить про необхідність налагодження стійких партнерських відносин між державою та такими компаніями, адже останні продукують більшу частину ВВП та створюють нові робочі місця.

Катерина МАРКЕВИЧ,
Центр Разумкова